

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถนารณ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

The Operational Guidelines for Internal Quality Assurance in Compliance
with Educational Standards based on Ariyasacca IV of Saponkanaporn
School under The Secondary Educational Service Area Office
Nakhon Si Thammarat

สร้อยพร จิตตารมย์*

Sarunporn Jittarom

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูเขมธรรมโฆสิต

Phrakhrukemthammakosit

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: waysarun39@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 22 มีนาคม 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 3 เมษายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 7 เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศกนาถนารณ์ 2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถนารณ์ 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถนารณ์ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูล 15 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนโศกนาถนารณ์ 2) ศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูล 5 รูป/คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง 3) นำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้แบบประเมินการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูล 7 รูป/คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่าบุคลากรยังขาดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา การกำหนดค่าเป้าหมายไม่สอดคล้องกับบริบท รวมถึงมีข้อจำกัดด้านภาระงาน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ทรัพยากร เทคโนโลยี และการจัดการ

ข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 2) แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษา (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (3) ดำเนินการตามแผน (4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (5) ติดตามผลและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา (6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักอริยสัจ 4 ทำให้กระบวนการดำเนินงานมีความเป็นระบบเชิงเหตุและผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงจุด (ทุกข์) ระบุสาเหตุที่แท้จริง (สมุทัย) กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (นิโรธ) และกำหนดแนวทางการดำเนินงาน (มรรค) ซึ่งส่งผลให้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีความยั่งยืน 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้การนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน ส่งผลให้การวางแผน การดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนามีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา; หลักอริยสัจ 4; โรงเรียนโศภนคณาภรณ์

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the operational conditions of internal quality assurance at Soponkanaporn School; 2) explore the operational guidelines for internal quality assurance in compliance with educational standards based on Ariyasacca IV for Soponkanaporn School; and 3) propose and evaluate the operational guidelines for internal quality assurance in compliance with educational standards based on Ariyasacca IV of Soponkanaporn School. A qualitative research design was employed across three phases: 1) the current conditions were examined through in-depth interviews with 15 key informants, purposively selected from stakeholders within Soponkanaporn School; 2) the operational guidelines were developed through in-depth interviews with 5 purposively selected relevant experts; and 3) the proposed guidelines were presented and evaluated through a focus group discussion with 7 purposively selected experts. Data were analyzed using inductive analysis.

The findings were as follows: 1) Regarding the operational conditions of internal quality assurance, it was found that personnel lacked an in-depth understanding of educational standards. Goal setting was misaligned with the school context, and significant constraints, including excessive workloads, frequent policy changes, limited resources, and unsystematic data management, impeded the development of an effective internal quality assurance system; 2) Regarding the operational guidelines for internal quality assurance based on Ariyasacca IV, the findings revealed a seven-stage internal quality assurance process consisting of: (1) establishing educational standards; (2) developing an educational development plan; (3) implementing the plan; (4) evaluating and auditing educational quality; (5) monitoring

and using results for improvement; (6) preparing the self-assessment report; (7) ensuring continuous quality development. The integration of Ariyasacca IV enhanced a systematic cause-and-effect process, enabling precise problem identification (Dukkha), identifying root causes (Samudaya), establishing clear goals (Nirodha), and determining operational guidelines (Magga), thereby contributing to the sustainability of the internal quality assurance system; 3) Regarding the presentation and evaluation of the proposed operational guidelines for internal quality assurance based on Ariyasacca IV, it was found that the experts reached a consensus that the guidelines were appropriate, feasible, and beneficial. Furthermore, applying Ariyasacca IV as an operational framework effectively connected planning, implementation, and improvement processes, and enhanced the efficiency of educational quality development in a concrete and sustainable manner.

Keywords: Internal Quality Assurance; Ariyasacca IV; Soponkanaporn School

บทนำ

การจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกื้อกูลกัน และในการจัดการเรียนรู้ ควรมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงาม มีความรักและภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพในความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ร่วมกันธำรงรักษาผลประโยชน์ของชาติ มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย ตลอดจนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถประกอบอาชีพอย่างสุจริต พึ่งพาตนเองได้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกอยู่เสมอ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดแนวทางให้สถานศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท อัตลักษณ์ และความหลากหลายของสถานศึกษา โดยใช้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมาย พร้อมทั้งจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา ควบคู่ไปกับการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำรายงานประเมินตนเอง เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา, 2561)

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและระดับคุณภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเทียบเคียง และเป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ตลอดจนการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนสร้างความร่วมมือระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา ความต้องการ จุดเน้น และบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งหลักสูตรสถานศึกษา เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนประกาศใช้เป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563: 18)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยนอกจากการดำเนินงานตามหลักวิชาการแล้ว การประยุกต์ใช้หลักแนวคิดทางศาสนาในการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างการทำงานให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คือ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีเหตุผลรองรับเชิงตรรกะและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและสมบูรณ์ (สมุน อมรวิวัฒน์, 2544: 15) พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้และแสดงหลักอริยสัจ 4 เป็นครั้งแรกแก่นักบวชปัญจวัคคีย์ ในพระสูตรที่เรียกว่า อัมมจักกัปปวัตตนสูตร ดังนี้ 1. ทุกข์ หมายถึง สภาวะการณ์ที่มนุษย์ต้องเผชิญ ทั้งความทุกข์ทางกาย คือ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ และความตาย และความทุกข์ทางใจที่เกิดจาก ความประสพกับอารมณ์อันไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งทีรัก 2. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ หรือต้นเหตุอันทำให้เกิด ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา 3. นิโรธ คือ ความดับตัณหาไม่เหลือด้วยวิราคะ ความสละ ความสละคืน ความพ้น ความไม่อาลัยในตัณหา 4. มรรค คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ (ม.ม. 12/91/85-96) การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถมองเห็นปัญหา ค้นหาสาเหตุ กำหนดเป้าหมาย และวางแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความมีเหตุผลและเกิดความร่วมมือกันภายในสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความมั่นคงและยั่งยืน

โรงเรียนโศภนคณาภรณ์ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐาน ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนดำเนินการตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท วางแผน ปฏิบัติ ประเมิน ติดตาม และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม พบว่ายังคงมีปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในยังไม่บรรลุประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่ควร กล่าวคือ บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความเข้าใจเชิงลึกในการกำหนดมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ภาระงานครูที่สูง การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี รวมถึงการจัดการข้อมูลที่ยังไม่เป็นระบบ (โรงเรียนโศภนคณาภรณ์, 2567: 72-73) จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

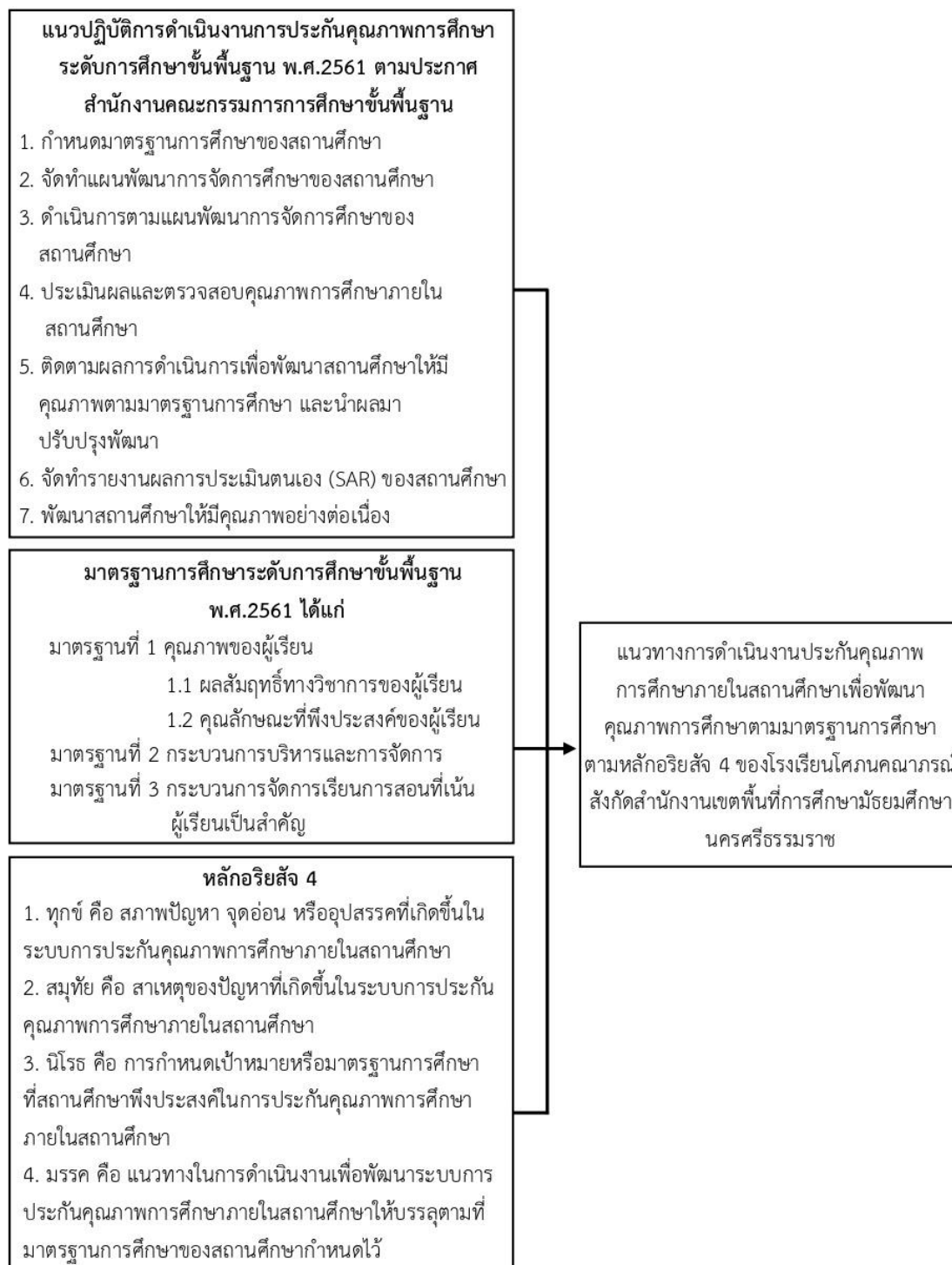
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์

3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนโศภนคณาภรณ์

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 5 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 5 1 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 1 คน นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 1 คน พระภิกษุที่มีคุณวุฒิทางการศึกษา 1 รูป

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ 1 คน ครูหัวหน้างานฝ่ายวิชาการโรงเรียน โศภนคณาภรณ์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 5 จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 1 คน พระภิกษุที่มีคุณวุฒิทางการศึกษา 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาสภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ โดยการสร้างเครื่องมือแล้วมีผู้เชี่ยวชาญประเมินค่า IOC จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC = 0.99

3.2 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาตามหลักสูตร 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์

3.3 เครื่องมือในขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง คือ แบบสนทนากลุ่มและแบบ ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบ สัมภาษณ์สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทาง การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาตามหลักสูตร 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ

จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.3 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำเป็นแนวทาง

5.4 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์

ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์ พบว่า 1) สภาพการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน โดยมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและสามารถนำไปใช้ได้จริง แต่ครูยังขาดความเข้าใจเชิงลึกและการกำหนดค่าเป้าหมายบางส่วนไม่สอดคล้องบริบท จึงควรพัฒนาองค์ความรู้และทบทวนตัวชี้วัดให้เหมาะสม 2) สภาพการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT และการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทำให้แผนสอดคล้องบริบทและปฏิบัติได้จริง แต่มีข้อจำกัดด้านภาระงาน ทรัพยากร และนโยบาย จึงควรจัดทำแผนที่ยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมมากขึ้น 3) สภาพการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนภายใต้ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้บริหาร การมีส่วนร่วม และวงจร PDCA ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างรอบด้าน แต่มีปัญหาความต่อเนื่อง ทรัพยากรไม่เพียงพอ และปัจจัยภายนอก จึงควรเสริมการทำงานเป็นทีมและบริหารความเสี่ยง 4) สภาพการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีระบบประเมินและตรวจสอบคุณภาพที่ชัดเจน ใช้เครื่องมือหลากหลายและนำผลไปพัฒนาได้ แต่ยังมีปัญหาการจัดเก็บข้อมูลและคุณภาพเครื่องมือ จึงควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเครื่องมือให้มีความน่าเชื่อถือ 5) สภาพการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา มีการติดตามผลอย่างเป็นระบบและใช้ข้อมูลปรับปรุงพัฒนาได้ต่อเนื่อง แต่ยังมีขาดความต่อเนื่องและมีข้อจำกัดด้านเวลา จึงควรปรับกรอบเวลาและใช้เทคโนโลยีช่วยลดภาระงาน 6) สภาพการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) อย่างเป็นระบบ และสะท้อนคุณภาพได้ดี แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทักษะการเขียน วิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล จึงควรพัฒนาทักษะและใช้เทคโนโลยีสนับสนุน 7) สภาพการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและภาระงานครู จึงควรบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและปรับการจัดการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น

2. การศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถารณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถารณ์ พบว่า 1) แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษา นโยบาย วิเคราะห์บริบทและผลการประเมินตนเองด้วย SWOT และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายให้ครอบคลุมทั้ง 3 มาตรฐาน จากนั้นติดตาม ประเมินความสอดคล้อง และประกาศใช้มาตรฐานอย่างเป็นทางการ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาที่ทำให้บางตัวชี้วัดไม่บรรลุเป้าหมาย (2) สมุทัย สาเหตุจากความเข้าใจในการกำหนดมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (3) นิโรธ การมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบท (4) มรรค การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย 2) แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษา นโยบาย และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดแผนระยะ 5 ปีและแผนปฏิบัติการประจำปีที่เชื่อมโยงกัน พร้อมทั้งติดตาม ประเมิน และปรับปรุงแผนให้เหมาะสมก่อนประกาศใช้ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาที่ทำให้แผนไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) สมุทัย สาเหตุจากการกำหนดโครงการที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของสถานศึกษา (3) นิโรธ การมีแผนการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติได้จริงและยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม (4) มรรค การจัดทำแผนการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีบนพื้นฐานของข้อมูลปัจจุบัน สอดคล้องกับศักยภาพของสถานศึกษา 3) แนวทางการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และติดตามประเมินผลตามปฏิทิน ก่อนนำผลมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาที่ทำให้บางโครงการไม่บรรลุเป้าหมาย (2) สมุทัย สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ (3) นิโรธ การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานและดำเนินงานในแต่ละโครงการให้เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนด (4) มรรค การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 4) แนวทางการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการดำเนินการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเกณฑ์ ตัวชี้วัด เครื่องมือ และปฏิทินที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้ง 3 มาตรฐาน พร้อมเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์และนำผลมาปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาที่ผลการประเมินบางตัวชี้วัดต่ำกว่าเกณฑ์และไม่สะท้อนคุณภาพที่แท้จริง (2) สมุทัย สาเหตุจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานไม่ครบถ้วน ประกอบกับเครื่องมือประเมินขาดความเที่ยงตรง (3) นิโรธ สถานศึกษามีผลการประเมินที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ (4) มรรค การปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้มีความเที่ยงตรง เหมาะสม 5) แนวทางการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษาดำเนินการติดตามผลอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแผน ตัวชี้วัด วิธีการ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน พร้อมเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลเพื่อระบุจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ก่อนนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาจากการติดตามผลที่ขาดความต่อเนื่อง (2) สมุทัย สาเหตุจากการกำหนดบทบาทหน้าที่

ไม่ชัดเจน ขาดระบบสารสนเทศที่ทันสมัย (3) นิโรธ สถานศึกษามีระบบการติดตามผลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ (4) มรรค การกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจน พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล และดำเนินการติดตามอย่างสม่ำเสมอ 6) แนวทางการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) อย่างเป็นระบบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผนเก็บข้อมูลตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน รวบรวม วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนนำผลมาปรับปรุงการจัดทำรายงาน และเสนอเพื่อพิจารณาเผยแพร่โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาจากรายงานยังไม่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (2) สมุทัย สาเหตุจากการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ และบุคลากรขาดทักษะด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล (3) นิโรธ สถานศึกษามีรายงานผลการประเมินตนเองที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และสะท้อนผลตามมาตรฐานการศึกษา (4) มรรค การกำหนดแนวทางดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบฐานข้อมูล 7) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจาก SAR กำหนดทิศทางและบูรณาการในแผนพัฒนา ดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมติดตามประเมินผลผ่าน PLC และนำผลมาปรับปรุงแผนและโครงการ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ (1) ทุกข์ วิเคราะห์ข้อจำกัดที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษายังไม่เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน (2) สมุทัย สาเหตุจากการขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการนำผลประเมินมาใช้เพื่อพัฒนายังไม่ต่อเนื่อง (3) นิโรธ สถานศึกษายกระดับการประกันคุณภาพภายในให้สะท้อนคุณภาพที่แท้จริง (4) มรรค สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนาระบบข้อมูล และใช้ข้อมูลพัฒนาย่างต่อเนื่อง

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียน ไศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

การนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนไศภนคณาภรณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน และ 5) การติดตามและประเมินผลแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสมมีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบครบถ้วน ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนไศภนคณาภรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนไศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนไศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนไศภนคณาภรณ์ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกภาคส่วน

เพื่อวิเคราะห์บริบทและกำหนดตัวชี้วัดบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เชื่อมโยงนโยบายระดับชาติกับบริบทของสถานศึกษาอย่างสอดคล้อง 3) ดำเนินการตามแผน ดำเนินงานตามวงจร PDCA เป็นกรอบในการควบคุมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กำหนดเกณฑ์ เครื่องมือ และผู้ประเมินภายนอกเพื่อเสริมความน่าเชื่อถือ 5) ติดตามผลและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา ติดตามผลด้วยวิธีหลากหลาย พร้อมนิเทศและข้อเสนอแนะ สะท้อนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย 7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจาก SAR กำหนดทิศทางการพัฒนา บูรณาการสู่แผน ขับเคลื่อนโครงการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา วงษ์นาค (2564) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านลำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานโดยอาศัยการวิเคราะห์บริบท หลักสูตร และการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ก่อนดำเนินงานตามแผนด้วยระบบกำกับ ติดตาม และปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน เน้นการประเมินผล สรุปข้อมูลเป็นสารสนเทศ จัดทำรายงานประจำปี และนำผลย้อนกลับไปปรับปรุงแผนและการดำเนินงาน ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ นันทาภรณ์ เสวกวัง (2565) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาเครือข่ายบางกุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินและตรวจสอบคุณภาพภายใน การติดตามผล การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและนำผลมาปรับปรุงพัฒนา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 3 มาตรฐาน และได้บูรณาการหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1) ทุกข์ คือ สภาพปัญหา จุดอ่อน และอุปสรรคที่ปรากฏผ่านการวิเคราะห์บริบท และรายงานการประเมินตนเองที่สะท้อนจุดที่ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหา เช่น การขาดมาตรฐานที่ชัดเจน ระบบติดตามประเมินที่ไม่เป็นวงจร หรือการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องที่ยังไม่ทั่วถึง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดเกณฑ์ เครื่องมือ และปฏิทินการประเมินที่ชัดเจน 3) นิโรธ การกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน

วิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ของสถานศึกษา และ 4) มรรค คือ แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนโดยใช้วงจร PDCA การประเมินภายใน การติดตาม นิเทศ และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับธีรภัทร ภัทรสกุล (2566) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมภูมิพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี พบว่า หลักอริยสัจ 4 สามารถใช้เป็นกรอบในการบริหารงานวิชาการได้อย่างชัดเจน คือ 1) ทุกข์ การศึกษาต้นเหตุของปัญหา รับฟังปัญหา กำหนดประเด็นที่จะแก้ไข 2) สมุทัย การหาสาเหตุของปัญหาโดยการประชุมร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 3) นิโรธ กำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา 4) มรรค กำหนดแนวทางการใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน และสอดคล้องกับณัฐพล มิตรอารีย์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอริยสัจ 4 โดยอริยสัจ 4 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพยายามในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ คือ 1) กำหนดปัญหา (ทุกข์) โดยผู้เรียนช่วยกันพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น 2) การตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) โดยผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา 3) ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) โดยผู้เรียนร่วมกันเสนอและออกแบบวิธีการบันทึกข้อมูล และ 4) วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) โดยผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ทั้งนี้จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถวิเคราะห์และระบุปัญหาที่แท้จริงได้อย่างตรงจุด จากนั้นจึงสืบค้นสาเหตุของปัญหา ทั้งยังช่วยกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์และกำหนดแนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. นำเสนอและประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

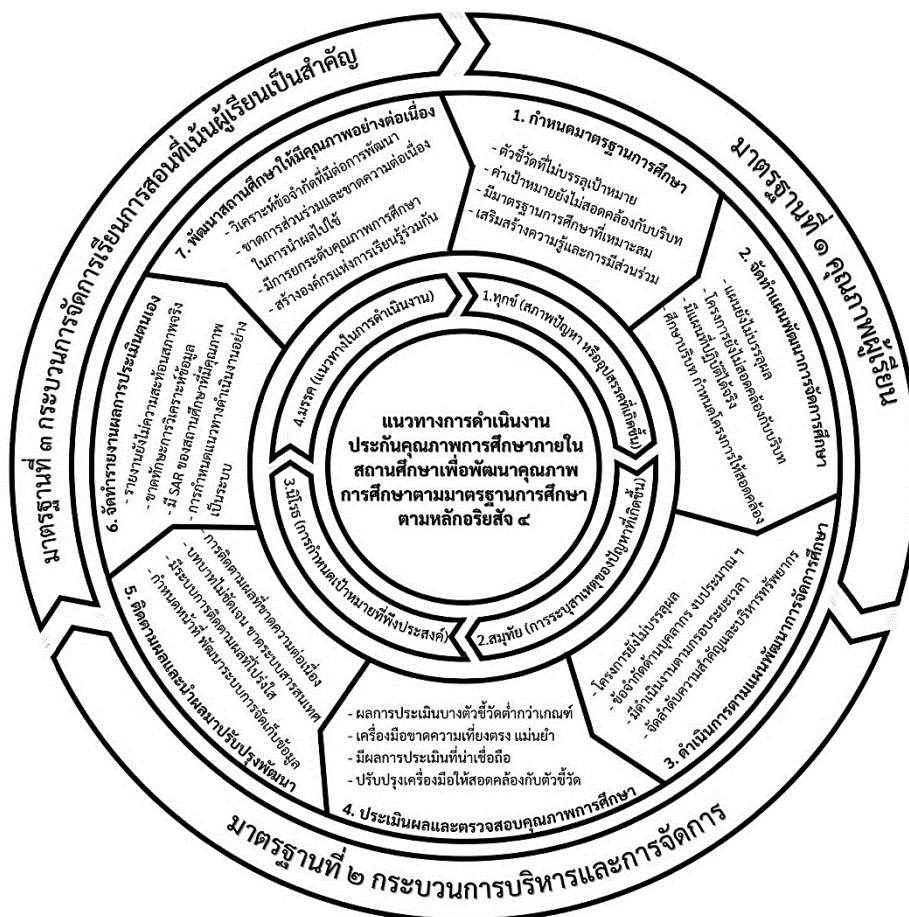
แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศกนาถาภรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้ดี ทั้งนี้เพราะว่าแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาดังกล่าว มีองค์ประกอบครบถ้วน และมีกระบวนการที่ชัดเจน สามารถอธิบายตามหลักอริยสัจ 4 ได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1) ทุกข์ หมายถึง สภาพปัญหา จุดอ่อน และอุปสรรคที่สะท้อนจากการวิเคราะห์บริบท การติดตามผล และรายงานการประเมินตนเอง 2) สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหา เช่น การขาดมาตรฐานที่ชัดเจน ระบบติดตามประเมินไม่ต่อเนื่อง หรือขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 3) นิโรธ คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป้าหมาย และค่าเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา และ 4) มรรค คือ แนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมิน ติดตาม นิเทศ และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกิริติ แก้วสกุล (2565) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 พบว่า การนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นกรอบคิดในการจัดกระบวนการบริหารความเสี่ยง ช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดประเด็นปัญหา วิเคราะห์สาเหตุวางแผนทางป้องกัน และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพความเสี่ยงของสถานศึกษา (ทุกข์) 2) การพิจารณาสาเหตุหรือโอกาสในการเกิดความเสี่ยง (สมุทัย)

3) การกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันและจัดการความเสี่ยง (มรรค) 4) การบรรลุผลสำเร็จในการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยง (นิโรธ) และสอดคล้องกับสมฤทัย มงคล และคณะ (2568) ได้ศึกษากระบวนการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนางานประกันคุณภาพภายใน ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารจัดการงานประกันคุณภาพภายใน ช่วยให้เกิดกระบวนการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) ทุกข์ ศึกษาสภาพปัญหา 2) สมุทัย ค้นหาสาเหตุของปัญหานั้น 3) นิโรธ กำหนดเป้าหมายความสำเร็จ 4) มรรค กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้งนี้จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างของหลักอริยสัจ 4 มีความสอดคล้องกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ วางแผนดำเนินการ และประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบ อันเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนโศภนคณาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ควรกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพจริง โดยควบคู่กับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน อันจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

1.2) ควรกำหนดนโยบายในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 “ทุกข์-สมุทัย-นิโรธ-มรรค” เป็นกรอบแนวคิดหลักในการบริหารจัดการเชิงระบบ โดยใช้เป็นกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหา ค้นหาสาเหตุที่แท้จริง กำหนดเป้าหมายการพัฒนา และวางแผนทางแก้ไขอย่างชัดเจน เป็นขั้นตอนและตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.3) ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ และการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาและการพัฒนาศักยภาพมากกว่าการตรวจสอบ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4 ในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2.2) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง การนำข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. มาพัฒนาระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ 4

2.3) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักอริยสัจ 4

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 23 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 11 ก, หน้า 3-4.

กิริติ แก้วสกุล. (2565). การบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จินตนา วงษ์นาค. (2564). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านลำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ณัฐพล มิตรอารีย์ และคณะ. (2566). การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอริยสัจ 4. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์, 4(1): 35.

ธีรภัทร ภัทรสกุล. (2566). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- นันทาภรณ์ เสวกวัง. (2565). แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลัก
อิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาเครือข่ายบางกุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116
ตอนที่ 74 ก, หน้า 3.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนโศภนคณาภรณ์. (2567). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567.
นครศรีธรรมราช: โรงเรียนโศภนคณาภรณ์.
- สมฤทัย มงคล และคณะ. (2568). กระบวนการบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพภายใน
ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
วารสารวามัญองแหรพุทธศาสตรปริทรรศน์, 12(2): 45-58.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *หลักสูตรและการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563).
*แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ
การศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตติง.